

Geologien

Albuens seks kilometer lange sandtange er det geografiske kaldet en "krumodde". En lang, tør revle dannet af det sand, den vestgående strøm langs Lollands sydkyst fører med sig. Hvor strømmen taber kraft, begynder tangen at krumme.

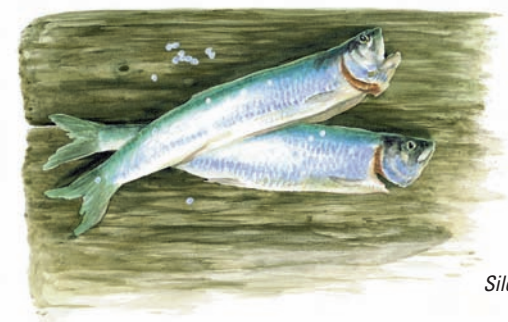
På det ældste søkort (1703) har Albuens yderste del en uregelmæssig klumpet facon, der ender en halv kilometer øst for den moræneknold, hvor der senere blev bygget et fyr. Siden da er den østvendte sandodde vokset mere end én kilometer.

Storm og højvande forandrer fortsat Albuelandet. Nye strandvolde lægger sig foran de gamle, og sommetider skærer en strømmende sig gennem sandtangen og gør Albuen til en ø. Det skete sidst i 1995, men "Skæret" er atter sandet til.

De specielle geologiske forhold gør det umuligt at grave brønde, der giver rent ferskvand. Derfor hentede Albueboerne deres drikkevand fra oven. Man samlede regnvandet fra tagene. I tørre somre måtte de hente vand i Langø.

Historien

I 1400 og 1500-tallet var Albuen sildemarkedsplads med foged, kapel og kirkegård. I sildetiden boede fiskere og "gællekoner" i rækkehuse med lave jordvægge. Albuen var desuden en vigtig vinterhavn for flådens skibe og deres besætninger.

Sild

Omkring 1530 opstod der et egentligt fiskerleje med fastboende fiskere. 1668 var der seks fiskerhuse og i 1703 fire. Også bønderne på fastlandet brugte Albuen. De sendte køer på græs og udskibede korn.

Omkring 1790 blev der anlagt en lodsstation. Den blev afbrændt af englænderne i 1808. 1872 tog stormfloden dens efterfølger. Fyret kom til i 1896. Alligevel skete der mange grundstødninger, og bjærgning har altid været en god og kærkommen biindtægt for Albuefolkene.

Omkring 1890 begyndte lodsernes sønner og svigersønner at drive fiskeri i større stil, og Albuen blev atter et fiskerleje. Der var dengang 22 beboere på Albuen. I 1911 var der 37 og i 1916 var der 41 beboere - det største antal i nyere tid. Siden har tallet været støt faldende. Den sidste faste beboer flyttede fra Albuen 2002.

Engelskræs

Plantelivet

Albuens magre jordbund betyder at antallet af arter er begrænset. Til gengæld kan man opleve arter der periodvis dominerer landskabet totalt. Smukkest og frodigst ser det ud i maj, når engelskræsset farver Albuen lyserød. Gamle folk kaldte den "brødblostm", fordi hele "Albuelandet" duftede sødt som nybagt rugbrød.

Efter det lyserøde, farver gul snerre landet gult, og senere kommer rølliken med de gråhvide blomster. Den har samme farve som fattigfolks vasketøj havde i gamle dage. Efter en tør sommer er det afsvedet græs, der er mest dominerende.

Bønderne i Kappel sogn har altid sendt køer på græs på Albuen. Køerne holdt græsset kort, men da græsningen i 1968 hørte op, begyndte hyl, tjørn og rose at brede sig. Siden 1986 er det får, der græsser.

Rødben

Fuglelivet

I gamle dage var det hættemåger og ternere der dominerede på Albuen. Hættemågekolonierne var så store, at der i 1940-erne kunne samles 12.000 mågeæg årligt. Siden da er det gået stærkt tilbage, og i 1999 forsvandt den sidste mågekoloni, og med den forsvandt også splitternerne. Ræv, husmår, tankeløse turister og løsgående hunde bærer skylden.

Om sommeren er det rødben - græslandets vadefugl - der dominerer. Den skælder ud, hvis du kommer for tæt på rede og unger.

I vinterhalvåret ses mange tårnfalke i deres evige jagt efter græslandets mange mus. Ude på bundgarnspælene sidder skarverne og hviler sig.

Strandtudse

Strandtudser og fløjtetudser

På Albuen findes en snes større og mindre vandhuller. De er ikke særligt dybe, og vandet er mere eller mindre salt. Forhold der lige passer én af vore mest sjældne tudsearter: Strandtudsen - der kendes på sin gule rygstribe. I lune majaftner løfter der sig et mægtigt kor af dens kraftige tril-lende kvækken fra ynglevandhullerne. Tit høres også et mindre kor på lune eftermiddage. Også den sjældne grøn-brogede tudse yngler på Albuen.

Gul engmyre

Overalt på Albuens græssede arealer finder man myretuer, der nærmest ligner små, græsklædte gravhøje. Myrerne ser man ikke noget til. Den gule engmyre lever nemlig det meste af sit liv nede i tuen, hvor den holder bladlus som en slags husdyr. I underjordiske "stalde" får bladlusene lov til at suge saft fra græsrodder mod at lade sig "malke" af gule engmyrer.

Gæst på Albuen

Som gæst på Albuen gælder det om at opføre sig så hensynsfuldt som muligt. Så behøver myndigheder og private lodsejere ikke at begrænse mulighederne for at nyde alle herlighederne.

Derfor: Respekter skrevne og uskrevne regler for færdsel i naturen og vis hensyn. De der bor på Albuen har behov for privatliv, og fuglene har behov for fred i yngletiden. Efterlad ikke skrald - Tag det selv med hjem!

Naturvejledningen på Nakskov Fjord

Naturvejledningen blev etableret som et samarbejde mellem Destination Lolland-Falster, Friluftsrådet, Skov- og Naturstyrelsen, de fire Vestlollandske kommuner, Storstrøms Amt og det lokale foreningsliv i 1997. Lodshuset blev genåbnet 2003 som overnatningssted for naturinteresserede og skoleklasser.

Sådan kommer du til Albuen

Al offentlig transport foregår til fods eller med skib. Du kan vælge at gå ad tangen fra Ydø eller deltag i en af de mange guidede ture. Postbåden eller andre af fjordens turbåde sejler ofte til Albuen. Kontakt Nakskov Turistbureau tlf. 54 92 21 72 for at høre nærmere.

Vil du vide mere?

Kontakt naturvejleder Klaus Bek Nielsen, tlf. 54 95 10 04, nakskov.fjord@mail.dk eller læs mere i George Nellemanns bog: Lollands Albue (2000), Erik Aalbæk Jensens: Livet på øerne, Smålandshavet og Nakskov Fjord (1981) eller Carsten Helm: Øer og holme i Nakskov Fjord (1995).

God tur

Naturvejledningen på Nakskov Fjord

Fyret, Lodshuset og Vagten

1) Gamle fyr: Bygget 1896. Nedlagt og sprængt, da havet kom for tæt på. Resterne ligger tilbage i strandkanten.

Nye fyr: Bygget 1957 - hatten stammer fra det gamle fyr. Neden for fyret står et skur med gasflasker til fyret.

2) Mult-toilet: Ved foden af fyret ligger Albuens eneste offentlige toilet, bygget 2002.

Lodshuset: Bygget 1873 som bolig for to lodsfamilier. 1959 flyttede lodserne til Langø og huset stod tomt indtil 2002. Lodshuset fungerer nu som base for naturvejledningen og som logi for besøgende.

3) Lodsformandens have: Øst for det nye fyr lå lodsformandens hus, bygget 1873 og nedrevet 1985.

4) Lodsbroen: Var tidligere forbeholdt lodserne.

Skolen: Fra 1900 holdt skiftende lærerinder skole i private hjem og på lodshusets loft. Den lille røde skole blev bygget 1939 og fungerede som skole indtil 1946.

5) Gamle Vagt: Anlagt som søminestation 1939. Skuret fungerede fra 1940 til 1968 som vagthus for de Albuefolk, der var ansat ved Kystudkigstjenesten.

Vagten: Bygget 1968 som erstatning for det gamle vagt-skur. Det fungerede til 1999, hvor kystudkiggen flyttede fra Albuen. Er nu åben for besøgende.

6) Vaskeplads: Ved det gamle fyr ligger en gammel brønd, der leverede vand til vaskepladsen ved siden af. Spærringerne bag brønden holdt havvandet ude.

7) Sejlkubbens hus: 1946 gav Lodsdirektoratet tilladelse til at Nakskov Sejlklub kunne opstille et hus og anlægge **Sejlkubsbroen (8)**.

Det gamle fyr

Trækorset

Sildemarked og flådebase

I 1400-tallet var Albuen sildemarkedsplads med kongelig foged, eget kapel og kirkegård. Hist og her ses endnu de svage spor af husene fra sildetiden.

Omkring 1530 opstod der et egentligt fiskerleje med fastboende Albue-fiskere. Gennem 1400-tallet og op i 1600 årene har Albuen desuden fungeret som vinterhavn for orlogsskibe.

Trækorset: Blev omkring 1960 rejst der, hvor kapellet lå. Kapellet er formentlig nedlagt 1450. Året hvor kirkeværgen pantsatte kapellets klokke.

9) Kirkegården: På det højtliggende areal vest for korset lå kirkegården, der var afgrænset af et jorddige, som netop anes i terrænet.

10 - 11) Hustomter: På det højtliggende terræn fremtræder 1400-tallets hustomter som lave U-formede jordvolde. De er oftest en halv snes meter lange og halvt så brede. Ved **11)** fremtræder tomterne som "rækkehuse".

12) "Magasinet" og "Julemandens Hule": Firesidet voldanlæg med syldsten efter en større magasinbygning i bindingsværk. Nord for denne en stor, regelmæssig fordybning. "Hulen" har måske rummet drikkevand.

Bækkene og Vogterhuset

På Albuen kaldes alle de lavvandede søer for "bække", selvom der kun undtagelsesvis er tale om rindende vand. Vandet i bækkene er mere eller mindre salt, men ferskt, nok til ynglende tudser. En enkelt var så fersk at hyrden og køerne kunne drikke af den.

De fleste bække har fået navne: **Lytbækken (13)** efter kvækkende tudser. **Lille- (14)** og **Store Rendebæk (15)**

efter renderne mod Albue Havn, **Kirkebækken (16)** efter kapel og kirkegård, **Julemandsbækken (17)** efter "Julemandens Hule". **Skelbækken (18)** ligger i den sydlige kant af Statens areal og **Nakkebækken (19)** ved Nakkehuse. **Hættemågebækken (20)**. **Drikkebækkene (21)** har det ferskeste vand. **Hyttebækkene (22)** ligger ved **Vogterhuset** hvor hyrden tilbragte sommeren og **Korsgårdsbækken (23)** har navn efter det korsformede risgærde han byggede som læ for dyrene.

I samme område lå tidligere tre **sommerhuse (24)**. De blev nedrevet i 1980-erne. Fundamenterne ses endnu.

Nakken

Mens området omkring fyret i ældre tid var forbeholdt de "fine" statsansatte lodser, var Nakken forbeholdt Albuens fire fiskerfamilier. De tre af dem var dog i nær familie med lodserne. Området er privatejet.

Nakkehuse: Fire fiskerhuse bygget 1903, 1904, 1907 og 1912. Nedenfor husene lå fiskernes **stejleplads (25)**.

Horsnæs og Sandodden

Den del af Albuen, der ligger øst for Sejlkubsbroen er privatejet og på Sandodden - kaldet "Otten" - er der adgangsforsbud i fuglenes yngletid (15/3 - 15/7).

26) Jens Gunnarsens Hus: bygget 1888 af lods Gunnarsen. Huset er bygget på en kunstig forhøjning og omgivet af diger. Neden for huset ligger **Hanses bro (27)** bygget af den sidste Gunnarsen, der var 6. generation på "Albu". Hans Gunnarsen boede i **Albuehus** bygget 1931 af William Gunnarsen. Bag Albuehus ligger den største af Albuens "bække": **Bundgarnshullet (28)**, hvis vestlige del ligger på Statens areal.

Skolen